

بہ نام خدا

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

www.cbc.ir

@cbc.1341

@shorayeketabekoodak

cbc1341

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

گزارش گروه بررسی ادبیات کهن

سال ۱۴۰۰-۱۳۹۹

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

تعداد اعضا: ۲۶ نفر

نام اعضای گروه به ترتیب حروف الفبا:

فاطمه اشرفی، ویدا افتاده، پریا انصاری، مریم بحرانی، ثریا بختیاری، شیرین بدیعی، فریده پویان، همدم جلال زاده، فروغ الزمان جمالی، یارمیس جوزانی مقدم، فاطمه حقیری، مرجان خویی، معصومه داداشیان، مریم ذوالفقاری، ژاله روحانیان، فرزانه سیروسیان، سمیرا صیاد راجبی، مریم عزیزی، زهرا کریمخانی، فرخنده کوکبی (هماهنگ کننده)، منصوره محمدی مقدم، صبیه میرزاپور، پروین نسرین پی، معصومه نفیسی و رفعت نمازی.

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

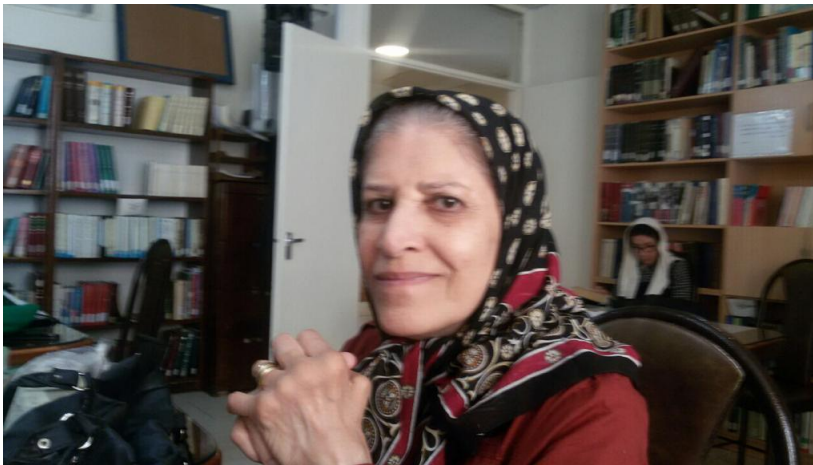
اعضای گروه نقد و بررسی ادبیات کهن

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

با یاد و خاطر خانم‌ها مهوش خاتمی و نعیمه زائرچی

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

راه‌های ارتباطی با گروه بررسی ادبیات کهن:

info@cbc.ir

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

فهرست مطالب	شماره اسلاید
شیوه برگزاری جلسات گروه	۱۰
فراوانی آثار بررسی شده گروه ادبیات کهن	۱۱
شیوه‌های آفرینش اثر	۱۲
معیارهای بررسی	۱۳-۱۶
نمودار فراوانی آثار بر مبنای ادبیات شفاهی و ادبیات مکتوب	۱۷
نمودار های فراوانی روش‌های مختلف آفرینش اثر	۱۸-۲۲
نمودار فراوانی آثار و جایگاه آنها در گروه های سنی	۲۳-۲۴
معرفی مجموعه‌ها	۲۵-۴۱

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

فهرست مطالب	شماره اسلاید
معرفی آثار تک جلدی	۴۶-۴۲
معرفی اثرپیشنهاد برگزیده	۴۸-۴۷
تحلیل تصاویر آثار	۴۹
آسیب شناسی آثار بررسی شده	۵۱-۵۰
سخنی با پدید آورندگان	۵۳-۵۲

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

شیوه برگزاری جلسات گروه در سال ۱۴۰۰-۱۳۹۹

گروه ادبیات کهن در سال ۱۳۹۹-۱۴۰۰ پنجاه (۵۰) کتاب را طی ۴۳ جلسه بررسی کرد. این جلسات هر هفته روزهای دوشنبه از ساعت ۱۴-۱۶ به طور مجازی برگزار می‌شد.

فراوانی آثار بررسی شده گروه ادبیات کهن

در سال ۱۳۹۹-۱۴۰۰، گروه ادبیات کهن ۵۰ کتاب از ۱۵ نویسنده بررسی کرد که شامل ۶ مجموعه (۴۳ کتاب) و ۷ تک جلدی بود که به روش‌های بازنویسی ساده، بازنویسی خلاق، بازآفرینی و بازآفرینی تلفیقی نوشته شده است. از نکات قابل توجه، غلبه آثار بر مبنای ادبیات عامه و افسانه‌های قومی و ملی (۳۲ اثر) به ادبیات رسمی و مکتوب (۱۸ جلد) است. از نظر شیوه‌های تولید آثار، امسال شاهد رشد «آمیغ‌نویسی» یا بازآفرینی تلفیقی بودیم؛ در این شیوه از بیش از یک منبع در نگارش اثر جدید استفاده می‌شود.

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

شیوه‌های آفرینش اثر

در سال ۱۳۹۹-۱۴۰۰ در حوزه ادبیات کهن از روش‌های زیر برای خلق اثر استفاده شده بود:

بازنویسی ساده: در این روش متن تا جای ممکن ساده و به زبان امروزی نزدیک می‌شود. پدیدآورندگان بیشتر از این روش برای خلق آثارشان استفاده می‌کنند.

بازنویسی خلاق: در این روش زبان و سایر عناصر ساختاری متن کهن، امروزی می‌شود ولی چهارچوب هویتی موضوع تغییر نمی‌کند.

بازآفرینی: روشی است که در آن پدیدآورندگان از اثر کهن الهام می‌گیرند و اثری نو را به وجود می‌آورند.

بازآفرینی تلفیقی یا آمیغنویسی: روشی است که در آن بازآفرین، اثر را با تلفیق یک یا دو منبع کهن خلق می‌کند.

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

معیارهای بررسی

معیارهای کلی:

- انتخاب مناسب
- معرفی منبع اصلی و نویسنده آن
- توضیح روش آفرینش و خلاصه کوتاهی از آن

معیارهای بررسی

معیارهای اختصاصی بازنویسی ساده:

در این روش،

- ۱- زبان امروزی می‌شود ولی روح قدیم تا حد ممکن حفظ می‌شود.
- ۲- چهارچوب هویتی و موضوع اثر قدیم حفظ می‌شود، زیرا هدف این بازنویسی، معرفی اصل اثر است.
- ۳- حذف و اضافات باید به گونه‌ای باشد که جذابیت متن قدیم را نگیرد؛ مثلاً حکایت‌ها با ساختار لطیفه‌گونه خود، یا قصه‌های عامیانه با روایت خاص خود جذابیت دارند. متن جدید نیز باید ساختاری جذاب داشته باشد و گزارش‌گونه نباشد.
- ۴- تصویر باید با متن و فضای اثر هماهنگی داشته باشد.

معیارهای بررسی

معیارهای اختصاصی بازنویسی خلاق:

در این روش،

- ۱- تصرفات در اثر قبلی در چهارچوب هویتی آن اثر است.
- ۲- ساختار جدید، هنرمندانه و خلاق و نو است.
- ۳- زبان متناسب با تغییرات ساختاری و نوع آن است.
- ۴- عناصر ساختاری مانند محتوا، پیرنگ، شخصیت پردازی، فضا سازی و زبان و بیان از هماهنگی و انسجام برخوردار است.

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

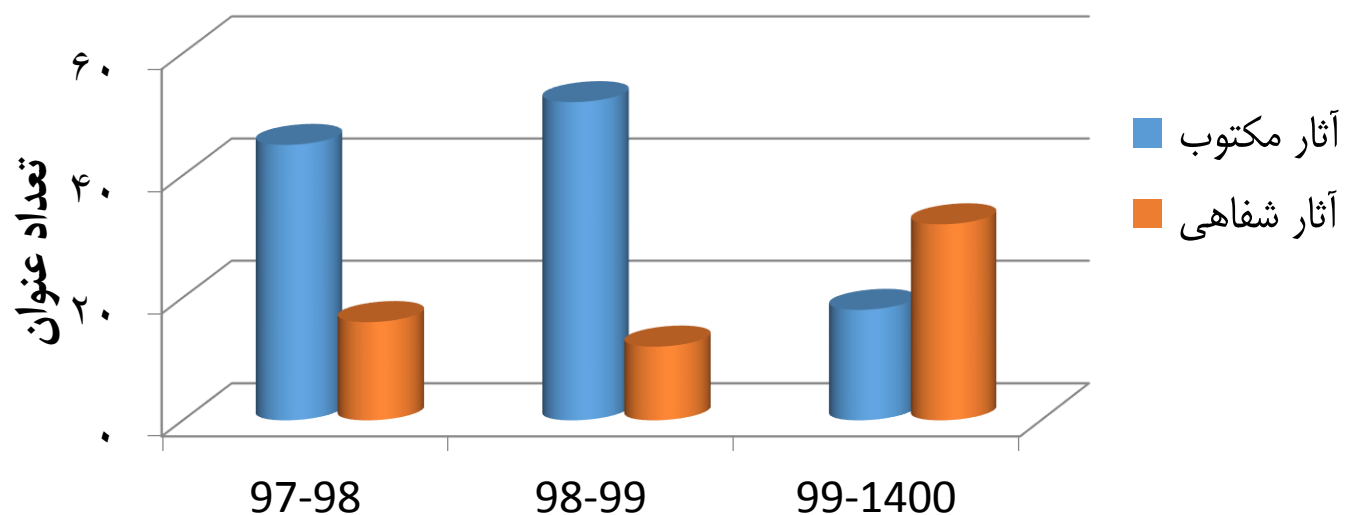
معیارهای بررسی

معیارهای اختصاصی بازآفرینی:

در این روش،

۱. شناخت کامل از اثر اساس و جهان نویسنده آن و درک صحیح از پیام‌ها و اهداف آن وجود دارد.
۲. اثری جدید با الهام از پیشینه‌های ادبی آفریده می‌شود.
۳. اثر جدید تازگی و هویت مستقل نسبت به اثر اساس دارد.
۴. تخیلی قوی و خلاق به تصویر کشیده می‌شود.
۵. ساختار شکنی در فرم و محتوا صورت می‌گیرد.
۶. نویسنده برای آفرینش اثری تاثیرگذار، قوی‌تر و کامل‌تر از اثر اساس یا حداقل در حد آن تلاش می‌کند.

فراوانی آثار ادبیات شفاهی و مکتوب در سه بازه زمانی ۱۳۹۷-۱۳۹۸ و ۱۳۹۸-۱۳۹۹ و ۱۳۹۹-۱۴۰۰

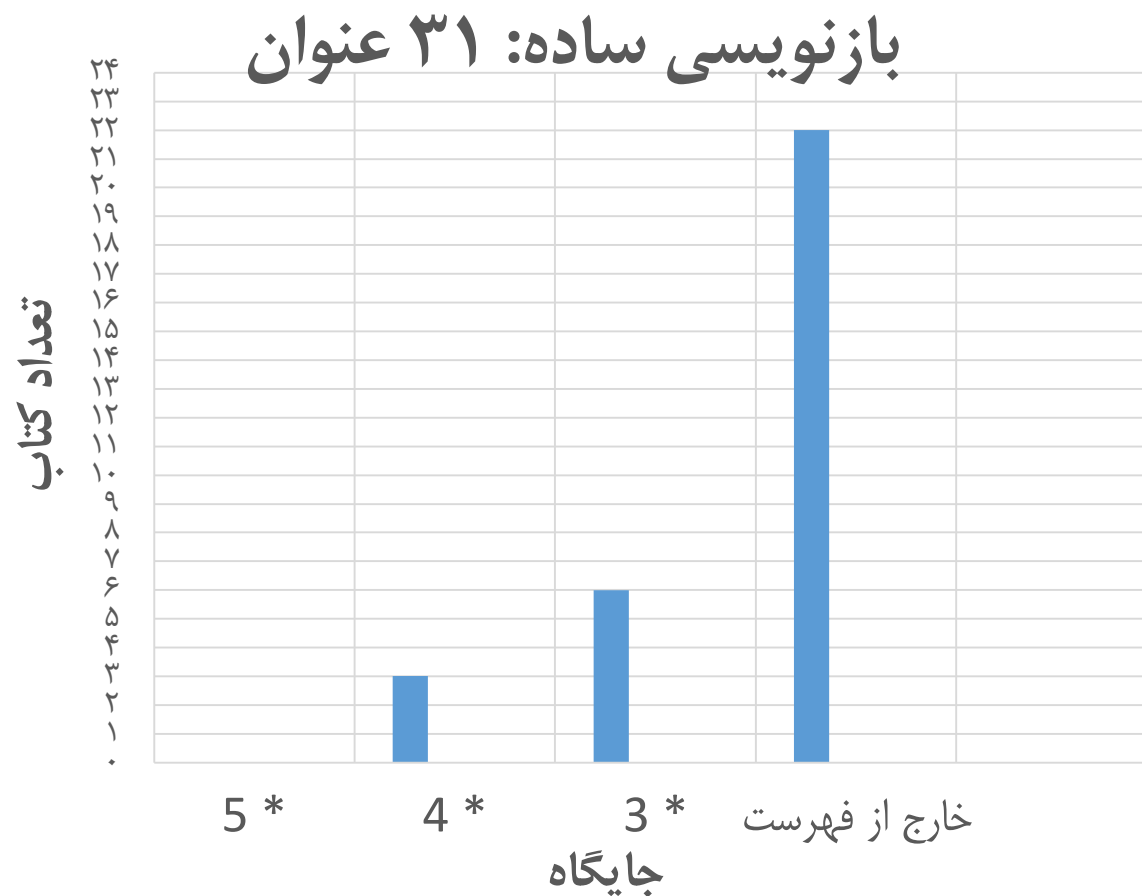

در دو بازه زمانی ۱۳۹۷-۱۳۹۸ و ۱۳۹۸-۱۳۹۹ تعداد آثار مکتوب نسبت به آثار شفاهی بیشتر بوده است. ولی در سال ۱۳۹۹-۱۴۰۰ استفاده از آثار شفاهی بر آثار مکتوب غلبه داشته است.

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

فراوانی آثار بازنویسی ساده بر حسب جایگاه سال ۱۴۰۰-۱۳۹۹

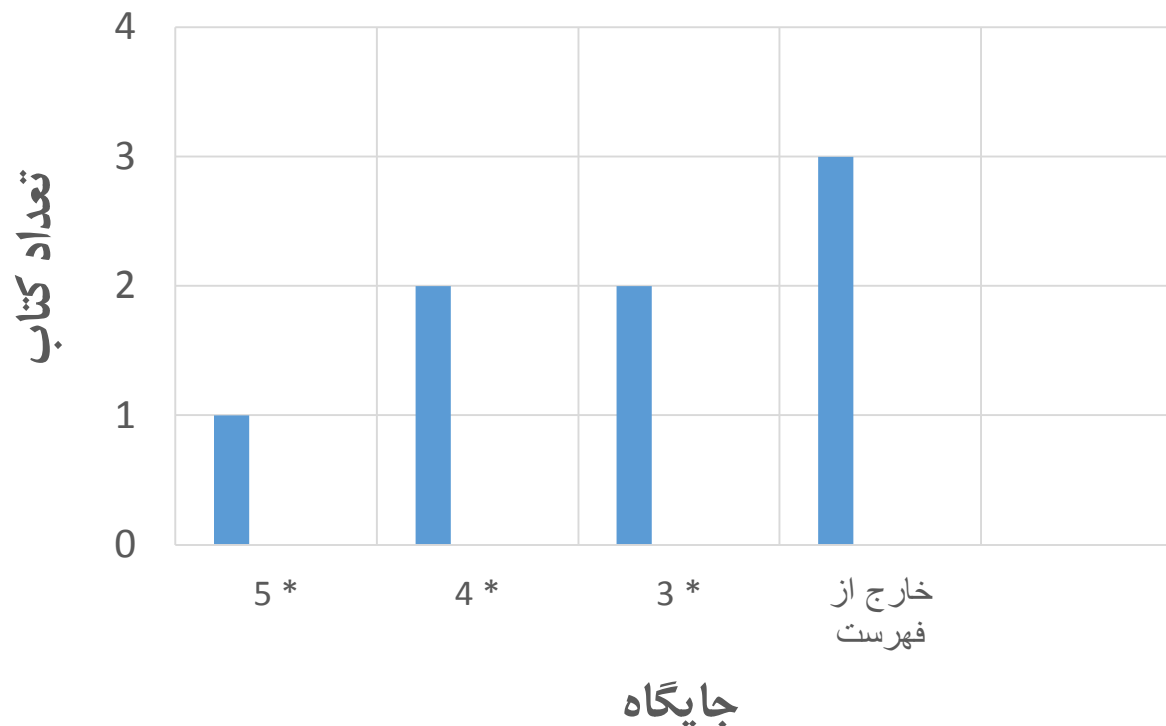
در سال ۱۴۰۰-۱۳۹۹ تعداد آثار با استفاده از روش بازنویسی ساده ۳۱ عنوان بود. از این تعداد، ۳ اثر در جایگاه ۴*، ۶ اثر در جایگاه ۳* و ۲۲ اثر خارج از فهرست شورا قرار گرفتند.

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

فراوانی آثار بازآفرینی بر حسب جایگاه سال ۱۳۹۹-۱۴۰۰

بازآفرینی: ۸ عنوان

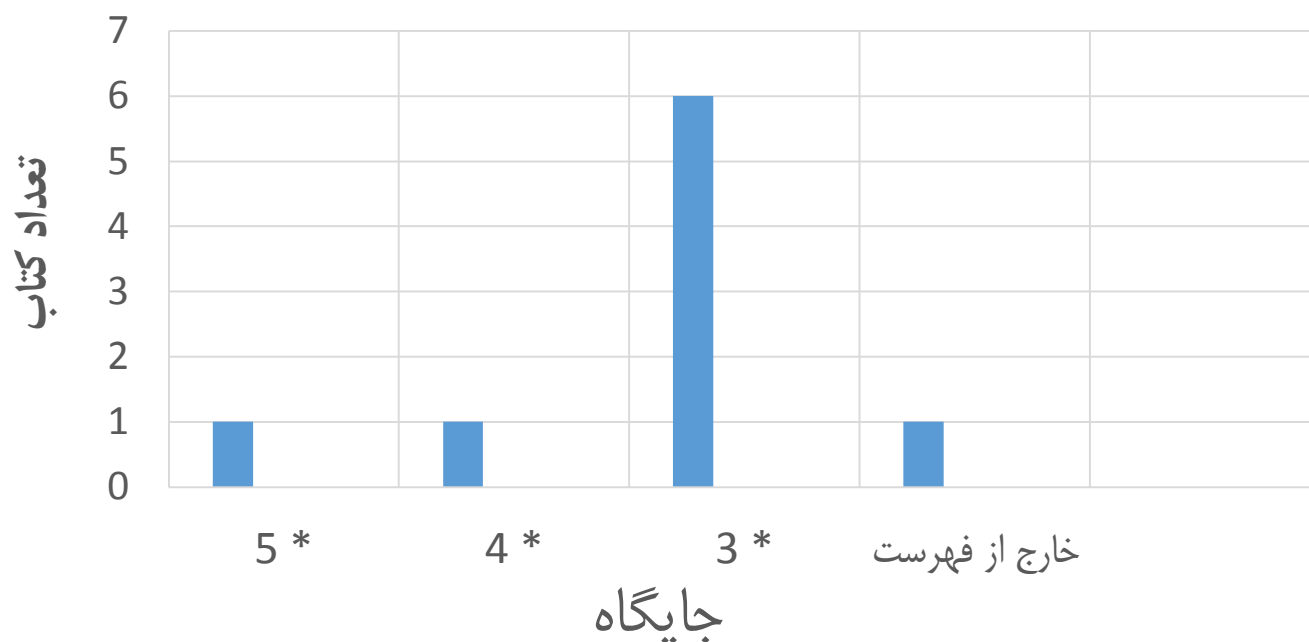
در سال ۱۳۹۹-۱۴۰۰ تعداد آثار با استفاده از روش بازآفرینی ۸ عنوان بود. از این تعداد، یک عنوان در جایگاه ۵*، دو عنوان ۴*، دو عنوان ۳* و ۳ عنوان خارج از فهرست شورا قرار گرفت.

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

فراوانی آثار بازآفرینی تلفیقی بر حسب جایگاه سال ۱۳۹۹-۱۴۰۰

بازآفرینی تلفیقی: ۹ عنوان

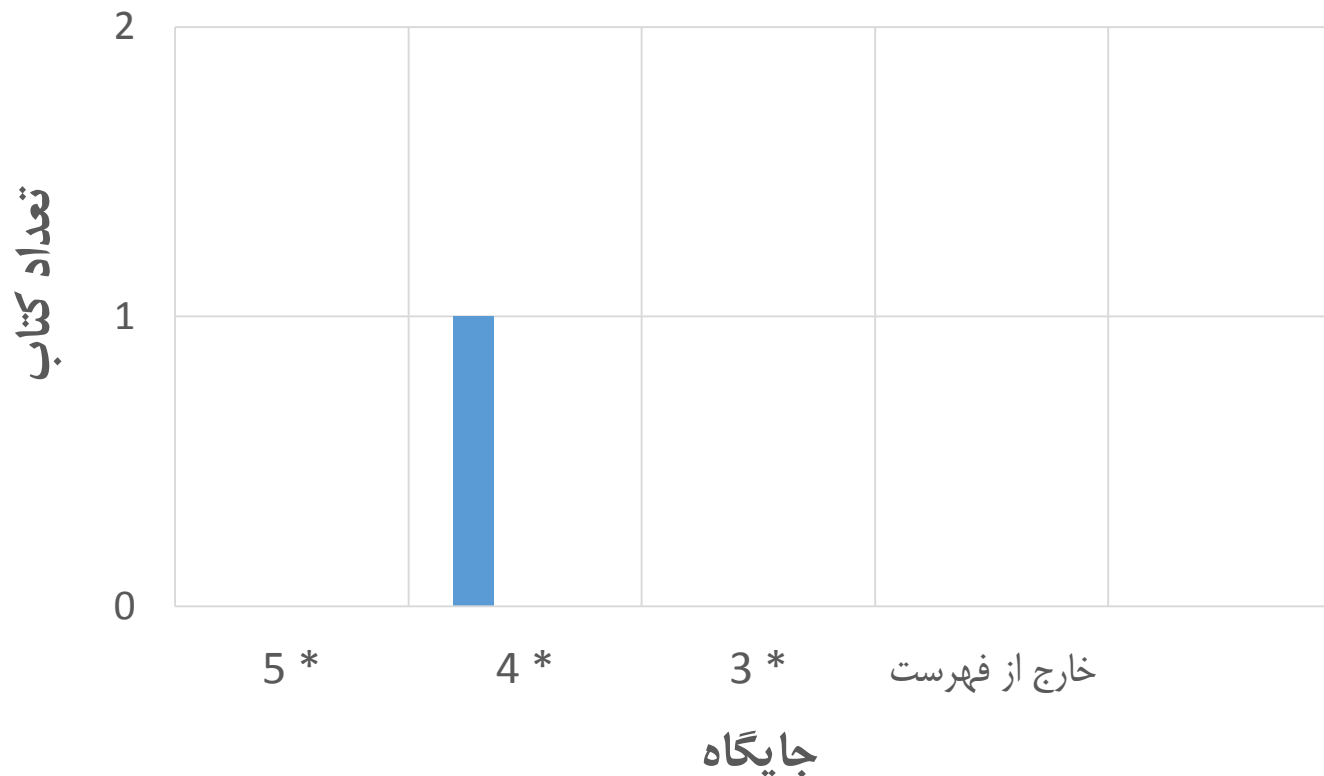
در روش بازآفرینی تلفیقی، پدیدآورنده از بیش از یک منبع در خلق اثرش استفاده می‌کند. معمولاً استفاده از این روش چندان رایج نیست. اما در سال ۱۳۹۹-۱۴۰۰ تعداد قابل توجهی از آثار با استفاده از این شیوه خلق شدند (۹ عنوان). چنانکه در نمودار می‌بینیم، یک عنوان جایگاه ۵*، یک عنوان جایگاه ۴* را دریافت کرد و ۶ عنوان در جایگاه ۳* قرار گرفت.

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

فراوانی آثار بازنویسی خلاق بر حسب جایگاه سال ۱۳۹۹-۱۴۰۰

بازنویسی خلاق: ۱ عنوان

در سال ۱۳۹۹-۱۴۰۰ تنها یک عنوان با روش بازنویسی خلاق عرضه شد که جایگاه ۴* را دریافت کرد.

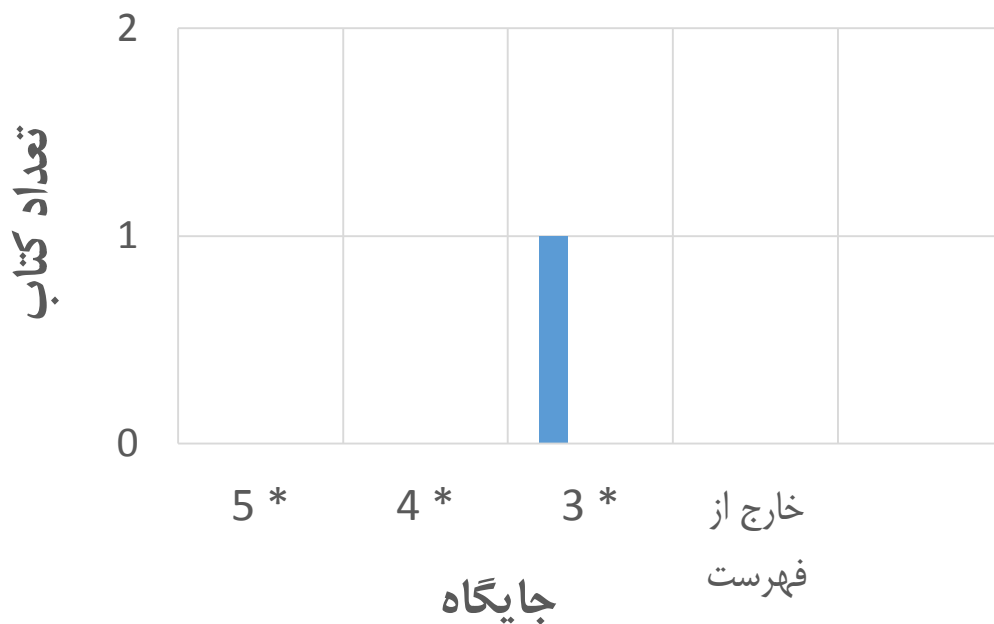

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

فراوانی آثار بازآفرینی ساده، بازنویسی خلاق و بازآفرینی بر حسب جایگاه سال ۱۳۹۹-۱۴۰۰

بازنویسی ساده، بازنویسی خلاق،

بازآفرینی: ۱ عنوان

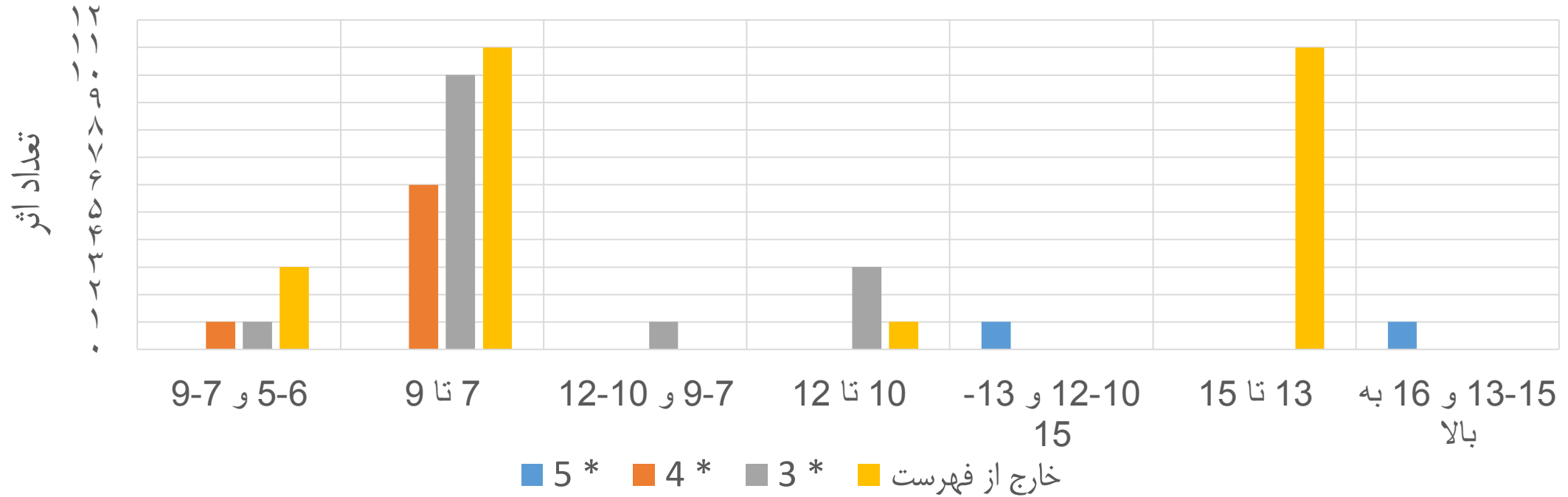

نمودار نشان دهنده‌ی استفاده‌ی پدیدآورنده از روشی خاص است. در این روش پدیدآورنده برای خلق اثرش از هر سه روش بازنویسی ساده، بازنویسی خلاق، و بازآفرینی استفاده می‌کند. این روش به‌ندرت مورد استفاده پدیدآورندگان قرار می‌گیرد. در سالی که گذشت ۱ عنوان در این روش خلق شد که در جایگاه ۳* قرار گرفت.

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

فراوانی آثار بر حسب گروه‌های سنی و جایگاه آنها سال ۱۳۹۹-۱۴۰۰

فراوانی آثار بر حسب گروه های سنی و جایگاه آنها سال ۱۳۹۹-۱۴۰۰

- بیشترین آثار متعلق به گروه سنی (۷-۹ سال) بوده است (۲۶ عنوان) که بیشتر آنها در جایگاه ۳ و ۴ ستاره قرار دارند.
- در گروه سنی (۷-۹ و ۱۰-۱۲ سال) یک اثر در جایگاه ۳ ستاره و در گروه سنی (۱۰-۱۲ و ۱۳-۱۵ سال) یک اثر در جایگاه پیشنهاد برگزیده و در گروه سنی (۱۳-۱۵ و ۱۶ سال به بالا) یک اثر در جایگاه ۵ ستاره جای دارد. کمترین آثار به سه گروه سنی ذکر شده تعلق داشتند (تنها یک اثر در هر گروه).

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

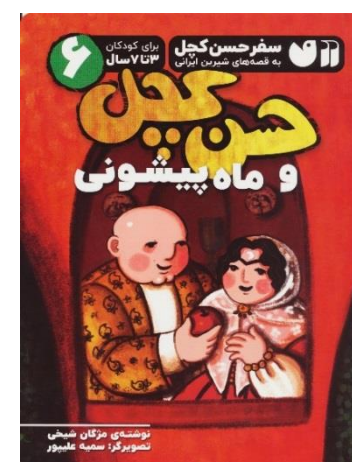
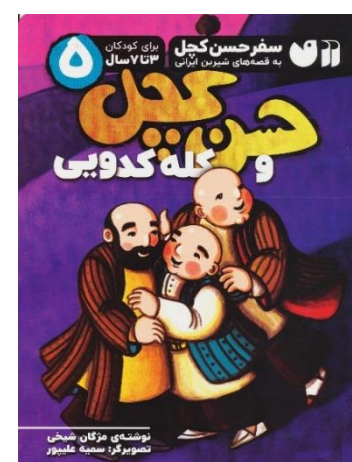
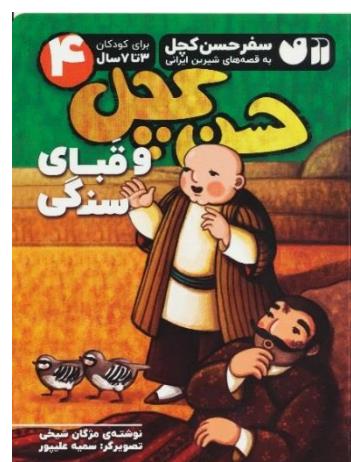
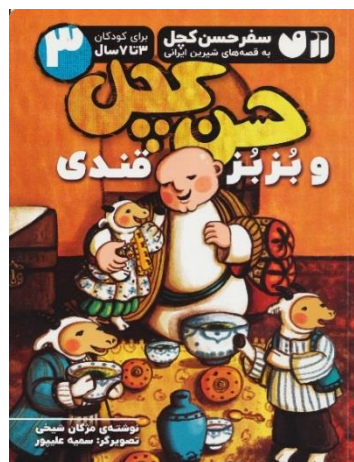
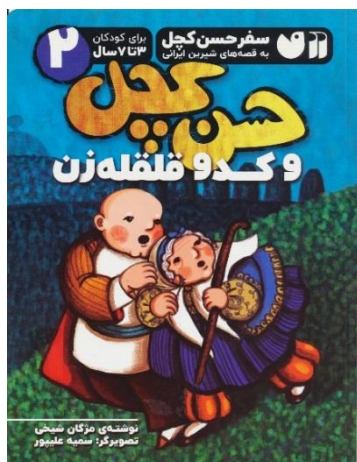
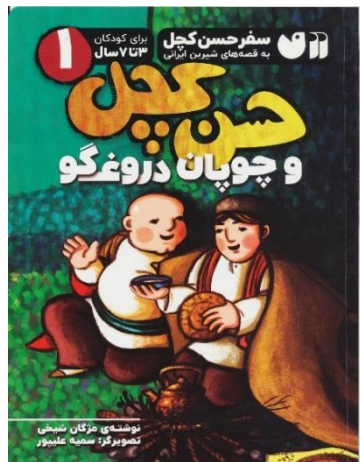
معرفی مجموعه‌ها

از شش مجموعه امسال، سه مجموعه به روش بازنویسی ساده و سه مجموعه به روش بازآفرینی و بازآفرینی تلفیقی نوشته شده بود. بازنویسی‌ها عمدتاً بدون رعایت ضوابط بازنویسی، تکراری و یکنواخت بودند. در بازآفرینی‌ها هم خلاقیت خاصی به چشم نمی‌خورد و آنچه که انجام شده بود، پیش از این در آثار سایر پدیدآورندگان دیده شده بود.

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

مجموعه ۶ جلدی سفر حسن کچل به قصه‌های شیرین ایرانی

بازآفرین: شیخی، مژگان. تصویرگر: سمیه علی پور، مدیر هنری: حسین نیلچیان. تهران
موسسه نشر و تحقیقات ذکر، کتاب های قاصدک، ۱۳۹۸. (۷-۹ سال)
جایگاه: ۵ عنوان در جایگاه ۳* و ۱ عنوان خارج از فهرست قرار گرفت.

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

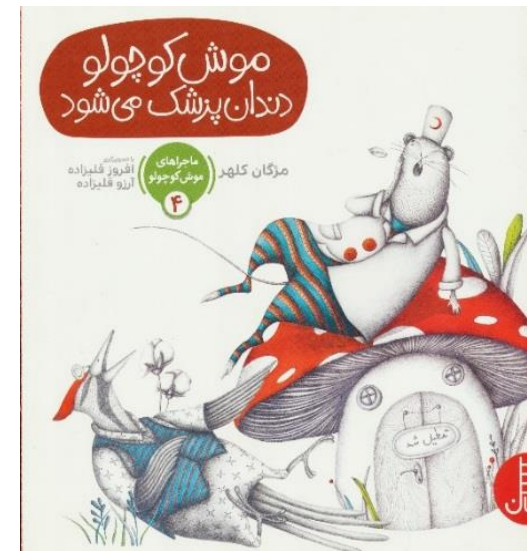
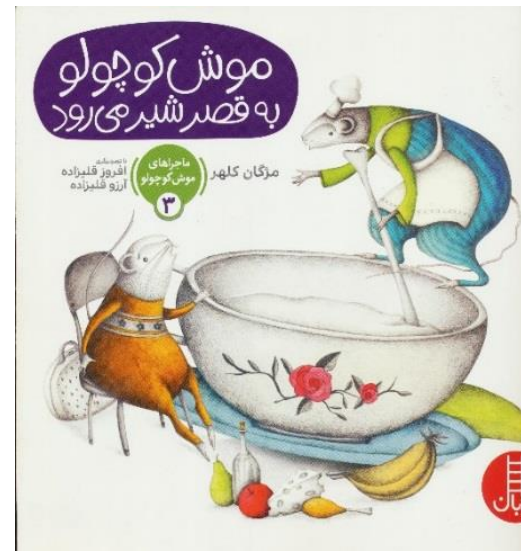
مجموعه ۶ جلدی سفر حسن کچل به قصه‌های شیرین ایرانی

در این مجموعه که دارای شخصیت اصلی یا قهرمان محوری است، به وضوح شروع خوب و نسبتاً قوی و افت ساختار و منطق در قسمت پایانی و در نتیجه تفاوت فاحش میان امتیازهای اول و آخر دیده می‌شود. تصاویر مجموعه فضایی مناسب قصه ایرانی را به خوبی نشان می‌دهد. رنگ‌های شاد مخاطب را جذب می‌کند. فضاسازی مناسب است و تصاویر با متن همخوانی دارد، ولی نو نیست و خلاقیتی ندارد.

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

مجموعه چهار جلدی ماجراهای موش کوچولو

بازآفرین: مژگانه کلهر. تصویرگران: آرزو قلی زاده، افروز قلی زاده، شیوا حریری.
تهران: شرکت انتشارات فنی ایران، کتابهای نردبان، ۱۳۹۷. (۵-۶ سال) و (۷-۹ سال)
جایگاه: یک عنوان در جایگاه ۴*، یک عنوان ۳* و ۲ عنوان خارج از فهرست قرار گرفت.

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

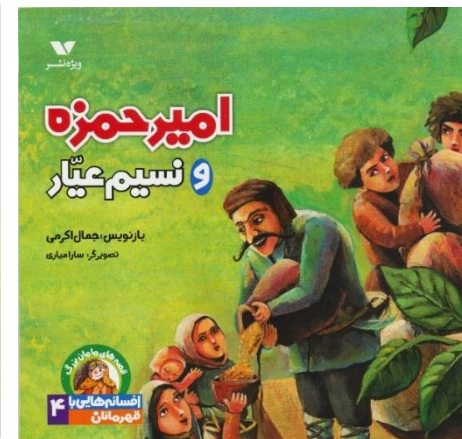
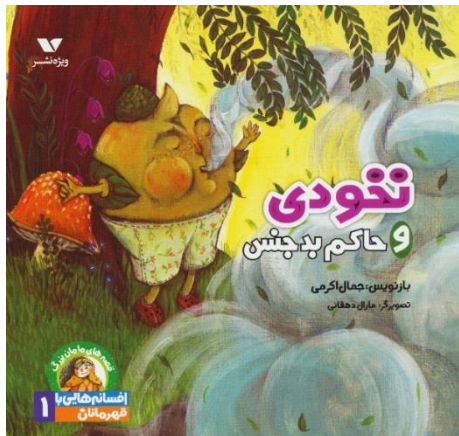
مجموعه چهار جلدی ماجراهای موش کوچولو

این مجموعه، شامل ۴ عنوان بازآفرینی شده از گلستان سعدی است که روش کار در جلد اول، یعنی «روزی که موش کوچولو به دنیا آمد»، بازآفرینی تلفیقی (آمیخ نویسی) است. کیفیت کار از شماره ۱ تا شماره ۴ دچار اشکالاتی مانند باورپذیر نبودن، تناقض در محتوا، نداشتن زمینه‌چینی برای وقایع و شتابزدگی در پیرنگ است و امتیازها از ۴ ستاره به خارج از فهرست افت پیدا می‌کند.

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

مجموعه ۱۰ جلدی قصه های مامان بزرگ: افسانه‌هایی با قهرمانان پسر (۵ عنوان)

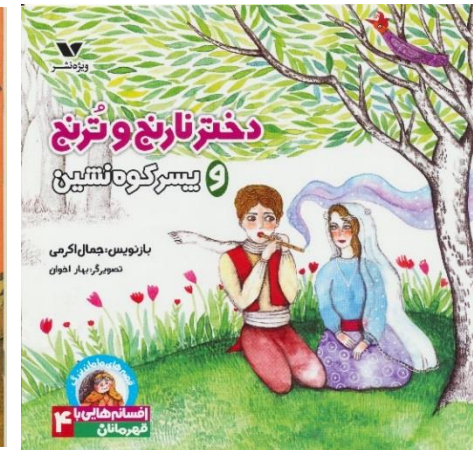
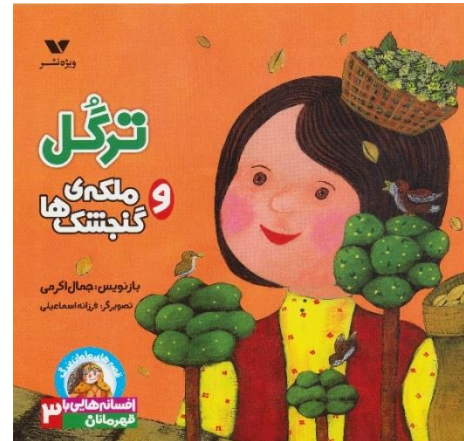
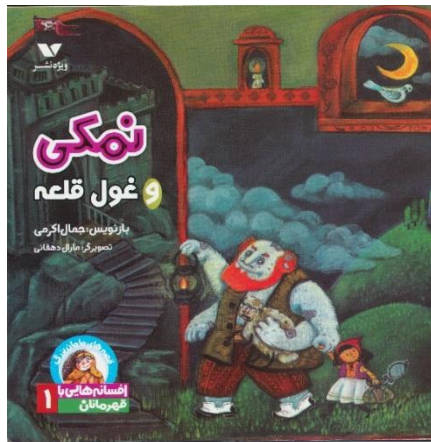

بازنویس: جمال اکرمی. با همکاری ۸ تصویرگر، ویراستار: لیلا بنی طباء. تهران: نشر، ۱۳۹۹، (۷-۹ سال)
جایگاه بین ۱۰ عنوان مجموعه دختر و پسر: ۲ عنوان جایگاه ۳* و ۸ عنوان خارج از فهرست شورا قرار گرفت.

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

مجموعه ۱۰ جلدی قصه های مامان بزرگ: افسانه‌هایی با قهرمانان دختر (۵ عنوان)

بازنویس: جمال اکرمی. با همکاری ۸ تصویرگر، ویراستار: لیلا بنی طباء. تهران: ویژه نشر، ۱۳۹۹، (۷-۹ سال)
جایگاه بین ۱۰ عنوان مجموعه دختر و پسر: ۲ عنوان جایگاه ۳* و ۸ عنوان خارج از فهرست شورا قرار گرفت.

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

مجموعه ۱۰ جلدی قصه های مامان بزرگ:

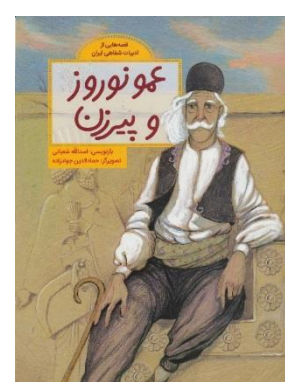
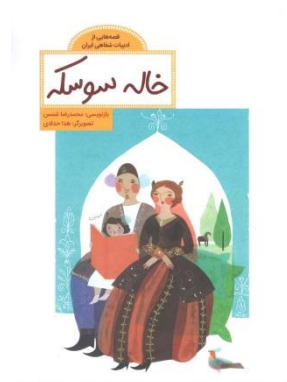
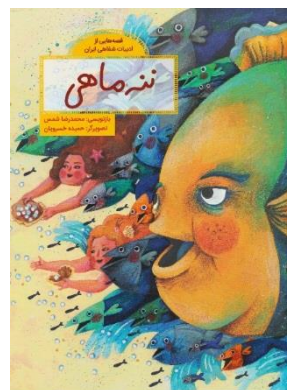
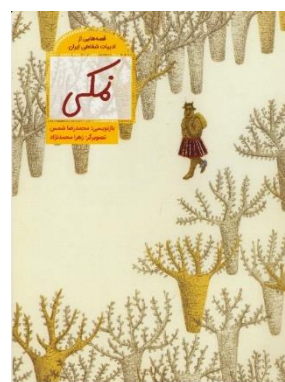
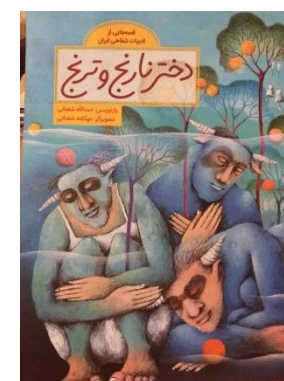
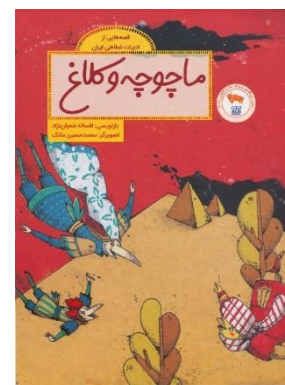
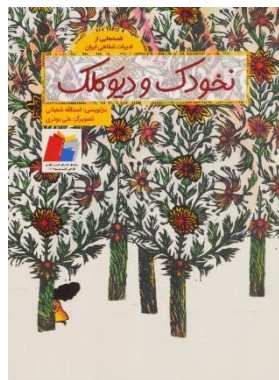
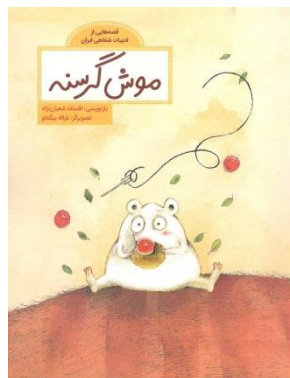
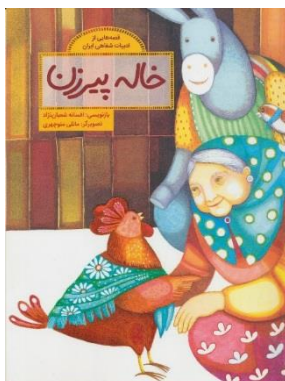
مجموعه قصه های مامان بزرگ مجموعه ای است که با تفکیک قهرمانان دختر و پسر قصه هایی را برای مخاطبان بازگو می کند. نکاتی باعث ضعف این مجموعه شده است:

- در بازنویسی ساده حتما باید منبع معرفی شود. این مهم در این مجموعه رعایت نشده است.
- خلاصه کردن بیش از حد، روال منطقی قصه ها را از بین برده و از جذابیت آن ها کاسته است.
- تغییرات ایجاد شده در افسانه یا قصه ای شناخته شده نیز سبب مخدوش شدن چهره شخصیت ها و اعمال و رفتار آن ها شده است، مانند افسانه کوراوغلو که از شخصیتی حماسی و مبارز به شخصیتی ساده لوح و عاشق پیشه تبدیل شده است.
- تصاویر در این مجموعه با کلیت قصه هماهنگ هستند ولی نتوانسته اند هیجانانگیز و اوج و فرود قصه را به نمایش بگذارند. شخصیت ها در طول قصه دستخوش تغییرند، رنگ لباس ها و ویژگی های چهره ها تغییر می کند. شخصیت ها پویا نیستند و کنش های متن را به نمایش نمی گذارند. فضا سازی متنوع نیست.

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

مجموعه ۱۰ جلدی قصه‌هایی از ادبیات شفاهی ایران

در این مجموعه سه بازنویس افسانه شعبان نژاد، محمد رضا شمس و اسدالله شعبانی و ۱۰ تصویرگر همکاری داشتند.
ویراستار: مژگان کلهر. تهران: فاطمی، کتاب‌های طوطی، ۱۳۹۹. (۷-۹ سال)
جایگاه: از این مجموعه چهار عنوان ۴*، ۴ عنوان ۳* و ۲ عنوان خارج از فهرست قرار گرفت.

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

مجموعه ۱۰ جلدی قصه‌هایی از ادبیات شفاهی ایران

مجموعه قصه‌هایی از ادبیات شفاهی ایران با مقدمه‌ای وزین درباره اهمیت بازنویسی و بازآفرینی و تلاش برای معرفی قصه‌ها و افسانه‌هایی متنوع از قومیت و مناطق مختلف فرهنگی، تصویرگری درخور توجهی نیز داشت و از مجموعه‌های قابل قبول امسال بود.

افسانه‌ها و قصه‌های عامه به دلیل داشتن مفاهیم فرهنگی، ابعاد جامعه‌شناسانه و ویژگی‌های زبانی، از مورد پسندترین آثار در میان نویسندگان و مخاطبان است. این قصه‌ها در انتقال میراث فرهنگی ادبی نقش دارند و به تکوین و رشد هویت ملی و قومی یاری می‌رسانند.

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

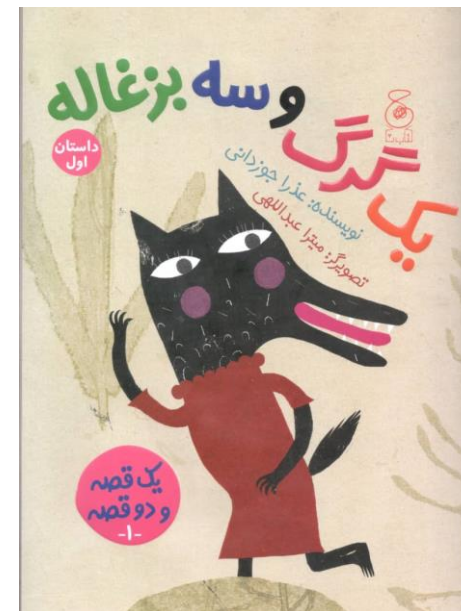
مجموعه دو جلدی یک قصه و دو قصه (۲ قصه در یک کتاب)

«حسنی و ننه حسنی و درخت سیب ۱/دویست و بیست و چهار سیب برای عروسی ۲»

بازآفرین: معصومه یزدانی. تصویرگر: سمیه محمدی. ویراستار: گروه کتاب چ. تهران: نشر چشمه، ۱۳۹۸. (۷-۹ سال). اثر در جایگاه ۳* قرار

«یک گرگ و سه بزغاله ۱/یک بز و سه بچه گرگ ۲»

بازآفرین: عذرا جوزدانی. تصویرگر: میترا عبدالحی. ویراستار: گروه کتاب چ. تهران: نشر چشمه، ۱۳۹۸. (۷-۹ سال). اثر در جایگاه ۴* قرار گرفت.

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

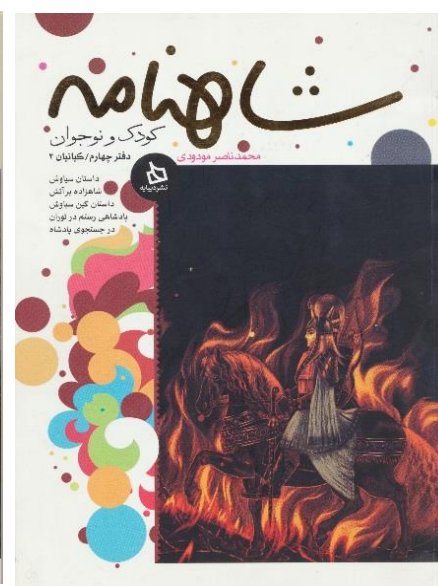
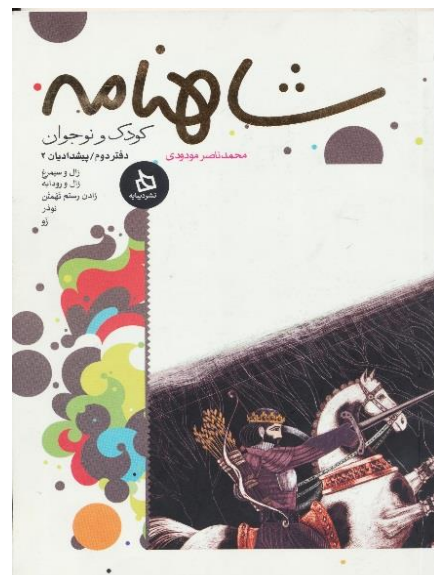
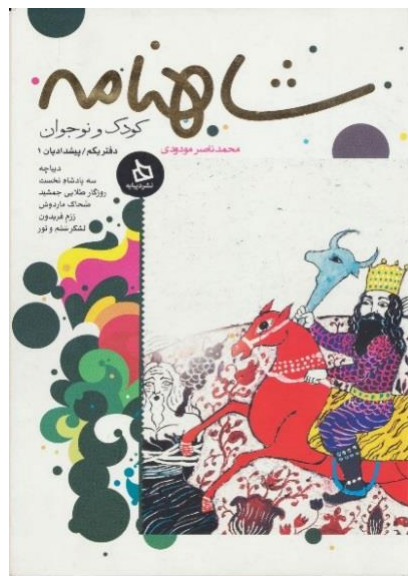
مجموعه دو جلدی یک قصه و دو قصه

مجموعه دو جلدی یک قصه و دو قصه از نشر چشمه، مجموعه‌ای بازآفرینی شده از دو قصه‌ی بز زنگوله پا و ماجراهای حسنی است. نحوه ارائه کتاب‌ها به این ترتیب است، هر کتاب شامل دو قصه است، یکی ابتدا و دیگری انتهای کتاب، نحوه‌ی ارائه تازه و خلاقانه‌ای نیست ولی محتوای داستان‌ها بر نکات جالب و آموزنده‌ای تاکید می‌کند، مانند گفتگو و تعامل به جای جنگ و خشونت، یا اهمیت بازی و سرگرمی برای کودکان در کتاب یک گرگ و سه بزغاله و یک بز و سه بچه گرگ. در این کتاب بطور غیر مستقیم رنگ‌ها و اعداد هم آموزش داده می‌شود. در کتاب حسنی و ننه حسنی و ۲۲۴ سیب برای عروسی، مخاطب با عناصر آشنایی مانند حسن کچل، سیب و متل «دویدم و دویدم» روبرو می‌شود و ضمن آموزش مفاهیم ریاضی و آشنایی با آداب و سنن ایرانی، با مهربانی‌ها و همدلی‌های حسن کچل همذات پنداری می‌کند.

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

مجموعه‌ی ۱۱ جلدی شاهنامه کودک و نوجوان

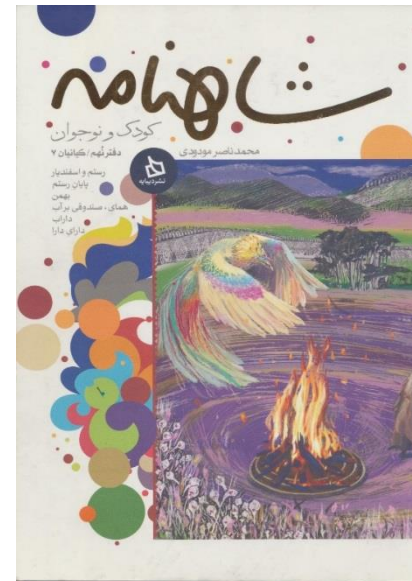
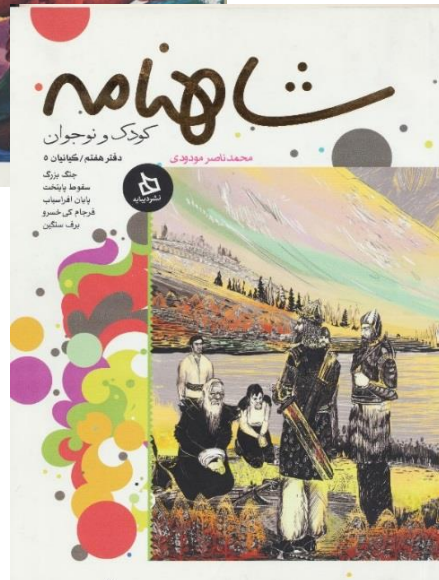

بازنویس: محمد ناصر مودودیبا همکاری سه تصویرگر: بهار اخوان، شیرین ملک‌اسماعیلی و ندا راستین‌مهر. تهران: دیبایه، ۱۳۹۷ (سه جلد آخر در ۱۳۹۹ چاپ شده است). (۱۳-۱۵ سال).
جایگاه: همه عنوان‌ها خارج از فهرست شورا قرار گرفت.

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

مجموعه‌ی ۱۱ جلدی شاهنامه کودک و نوجوان

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

مجموعه‌ی ۱۱ جلدی شاهنامه کودک و نوجوان

این مجموعه یکی از مجموعه‌های بحث برانگیز امسال بود. موارد زیر از جمله نقاط ضعف این مجموعه است:

- آوردن همه داستان‌های شاهنامه بدون انتخاب میان بخش‌ها و داستان‌های مختلف آن
- کمبود دقت و مناسب سازی و در نظر نگرفتن شرایط ذهنی و روحی و تجربی مخاطب نوجوان امروز. برای مثال، بیان و توضیح مطالب خشن، شرح کشتارها و جنگ‌ها، نداشتن زمینه چینی برای مباحث مختلف (پدرکشی، پسرکشی، برادرکشی، ازدواج با محارم، آیین‌های حماسی و رسوم پهلوانی، خودکشی، آدمخواری، جادوگری و طلسم، طرد فرزند و....)
- ضعف پیرنگ، ناتوانی در روشن کردن علل رویدادها که از ادعاهای اصلی مجموعه است

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

مجموعه‌ی ۱۱ جلدی شاهنامه کودک و نوجوان

- خلاصه کردن بیش از حد داستان‌ها
- برهم خوردن منطق حوادث و شتابزدگی در بیان آن
- لحن خشک و گزارشی
- اشتباهات علمی و اعتقادی
- زبان ناهمگون و ناهموار
- تصاویر سیاه و سفید، گاه متفاوت با محتوای متن و گاه دارای اشتباهات محتوایی و منطقی
- برداشت یا قرائت نادرست از متن اساس و انتقال نادرست مفهوم

مجموعه‌ی ۱۱ جلدی شاهنامه کودک و نوجوان

- لغزش‌های فراوان نگارشی و ویرایشی
- همچنین از جمله مواردی که اعتبار و ارزش مجموعه را تنزل داده است میتوان به نکات زیر اشاره کرد:
- بالاتکلیفی در سیاست‌گذاری نشر در تعیین گروه سنی، چنانکه عنوان آن، اثر را مناسب کودک و نوجوان می‌نامد اما گروه سنی تعیین شده در کتاب «د» یعنی ۱۳-۱۵ سال آورده شده است.
- مستند نبودن بخش‌های انتهایی کتاب (واژه‌نامه، شجره‌نامه، عرضه نقشه جغرافیایی برای ماجراها).

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

معرفی آثار تک جلدی

در سال ۱۳۹۹-۱۴۰۰ گروه، ۷ اثر تک جلدی را بررسی کرد. از این تعداد ۲ جلد در جایگاه ۵ ستاره، یک جلد ۴ ستاره، دو جلد ۳ ستاره و دو جلد در جایگاه خارج از فهرست قرار گرفت.

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

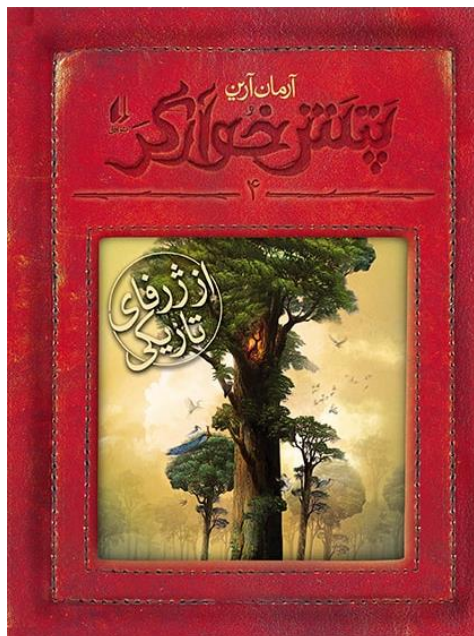
کتاب «از ژرفای تاریکی»

رمان «از ژرفای تاریکی» به قلم آرمان آرین، جلد چهارم از مجموعه ۵ جلدی «پتش خوارگر» است که با شیوه بازآفرینی و با الهام گرفتن از متون دینی کهن ایرانی چون اوستا و بندهش و نیز شاهنامه فردوسی و بن‌مایه‌های اسطوره‌ای و تاریخی ایران نوشته شده است. این کتاب جایگاه ۵ ستاره را دریافت کرد.

نکات قابل توجه در این اثر:

- روایت توصیفی و تصویری داستان، کشش و جذابیت حوادث، تصویرسازی‌ها و

تخیل بسیار قوی

بازآفرین: آرمان آرین
ویراستار: نیما سرلک
تهران: افق، ۱۳۹۹
(۱۳-۱۵ سال) و
(۱۶ سال به بالا)
(پتش خوارگر؛ ۴)
جایگاه ۵*

کتاب «از ژرفای تاریکی»

- آفرینش رمان فانتزی و ایرانی با بهره‌گیری از متون کهن اساطیری و ادبی و دینی ایرانی، برای نخستین بار
- بهره‌گیری گسترده از حضور اسطوره‌ها و نقش کنشگر آن‌ها
- تنوع و تعداد شخصیت‌ها و تحول منطقی آن‌ها و لحن منحصر بفرد هر کدام
- تعلیق‌های نفسگیر و گره‌گشایی‌های بجا و منطقی
- تنوع در ساختار در عین نظم و انسجام و استفاده مناسب از فن فاصله‌گذاری‌های فصل‌ها
- تعدد فضاها که به خوبی معرفی و پرداخت می‌شوند

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

معرفی آثار تک جلدی

خوش آمدی آقا گرگه!

تحلیل: کتاب «خوش آمدی آقا گرگه»، بازآفرینی از قصه شفاهی شنگول و منگول است که با موضوع لزوم هوشیاری در برابر چالش‌ها و درونمایه کتاب خواندن، به کودکان آگاهی می‌دهد که با گفت و گو می‌توان بر مشکلات فایق آمد و کاربرد اخلاقی، تربیتی و روان شناختی است.

بازآفرین: آتوسا صالحی، تصویرگر: غزاله بیگدلو،
ویراستار: مژگان کلهر. تهران: افق، کتاب‌های
فندق ۱۳۹۸. (۷-۹ سال)
(کلاس اولی کتاب اولی؛ ۱۰)
جایگاه: ۴*

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

معرفی آثار تک جلدی

افسانه غول دست کج و چهار افسانه دیگر

بازآفرین: لاله جعفری، تصویرگر: حسن
عامه‌کن، ویراستار: نسرین نوش‌امینی، تهران:
هوپا، ۱۳۹۸. (۷-۹ سال)
جایگاه ۳*

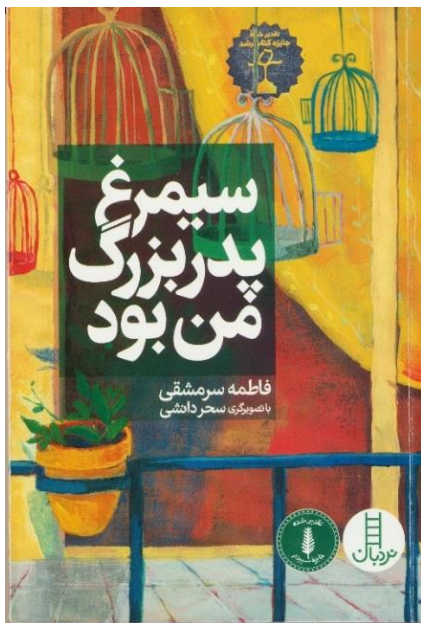
۳۲ حرف ۳۲ قصه

بازنویس: جمیله سنجری
تصویرگران: بهرنگ اخباری، محدثه مشکاتی،
امیر دهقان‌زاده
تهران: کتاب کوچه، ۱۳۹۷. (۷-۹ سال) و
(۱۰-۱۲ سال)
جایگاه ۳*

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

معرفی اثر پیشنهاد برگزیده: سیمرغ پدر بزرگ من بود

کتاب «سیمرغ پدر بزرگ من بود» داستانی بلند و باز آفرینی تلفیقی است با الهام از منطق الطیر عطار، داستان سیمرغ و رستم و دیو سپید از شاهنامه فردوسی، بازرگان و طوطی از مثنوی مولوی و همراهی مطالبی متنوع از ادبیات عامه که در ساختار رئالیسم جادویی روایت شده است.

این کتاب جایگاه ۵ ستاره و پیشنهاد برگزیده را دریافت کرد.

باز آفرین: فاطمه سرمشقی، تصویرگر: سحر دانشی
ویراستار: مانلی شیرگیری، تهران: انتشارات فنی ایران،
کتاب‌های نردبان، ۱۳۹۷. (۱۰-۱۲ سال) و (۱۳-۱۵ سال)
جایگاه ۵* پیشنهاد برگزیده

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

معرفی اثر پیشنهاد برگزیده: سیمرغ پدر بزرگ من بود

دلایل برگزیده شدن:

- ساختار منسجم و روابط بین متنی قوی و تلفیق خوب منابع اساس
- درونمایه افزایی در کنار مفاهیم عرفانی و اسطوره‌ای، تشویق به حفظ محیط زیست و منابع طبیعی و معرفی جاذبه‌های بومی و گردشگری استان و شهر سمنان
- شخصیت پردازی، مخصوصاً در آفرینش شخصیت پدر بزرگ که مرز میان خیال و واقعیت و نماد سیمرغ است
- بازسازی اسطوره‌ها و نمادها با استفاده از اشیاء و شخصیت‌های واقعی
- زبان روان و لحن صمیمی و بهره‌گیری مناسب از ظرفیت‌های ادبیات کهن برای آفرینش اثری جدید و مدرن

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

تحلیل تصاویر آثار

از مجموع ۵۰ کتاب، امسال ۴۹ کتاب تصویر داشت و فقط کتاب «از ژرفای تاریکی» بدون تصویر بود. از نظر هماهنگی میان متن و محتوا، نکته قابل توجه تولید آثاری با ساختار بازنویسی در متن و بازآفرینی در تصاویر است. کتاب ماچوچه و کلاغ به قلم افسانه شعبان نژاد و تصویرگری محمد حسین ماتک (مجموعه قصه‌هایی از ادبیات شفاهی ایران، کتاب‌های طوطی) نمونه‌ای خاص در این حوزه است. در این کتاب تصویرگر کاملاً خلاقانه و نو از تصاویری که بر فضای داستان می‌افزاید و آن را تکمیل می‌کند، استفاده کرده است. در تصاویر سایر کتاب‌ها اگرچه خلاقیتی دیده نمیشود، ولی تصاویر کاملاً ایرانی است و این نکته باورپذیری قصه‌ها را بیشتر می‌کند.

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

آسیب‌شناسی آثار بررسی شده

نقاط قوت:

- هماهنگی بیشتر بین پدیدآوران و تصویرگران
- مورد توجه قرار گرفتن روش بازآفرینی تلفیقی و ارائه کتاب‌های نسبتاً خوب با این روش
- تصاویر اغلب ایرانی و ملموس

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

آسیب‌شناسی آثار بررسی شده

نقاط ضعف:

- تکراری بودن اغلب بازنویسی‌ها و جذابیت نداشتن آن‌ها
(با توجه به اینکه بیشترین منابع مورد استفاده پدیدآورندگان ادبیات شفاهی بود، دو عنوان نمکی، دو عنوان ماه پیشانی و دو عنوان نخودی از ناشرین مختلف به دست گروه رسید.)
- عدم معرفی منابع در بیشتر بازنویسی‌ها

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

سخنی با پدیدآورندگان

گروه بررسی ادبیات کهن به نوبه خود قدردان همه پدیدآورندگانی است که بهبود شرایط فرهنگی و تولید آثار ادبی برای کودکان و نوجوانان برایشان دغدغهای بزرگ است، بخصوص در این روزگار گرانی کاغذ، دشواری معیشت و تنگنای حفظ سلامت.

در سالهای اخیر، نویسندگان و ناشرانی با جدیت به نتیجه بررسیهای شورای کتاب توجه نشان دادهاند و تلاش کردهاند که با تعامل سازنده با شورا، ضعفها و لغزشها را برطرف کنند. اما هنوز بسیاری پدیدآورانی که بی توجه به همه نقدها و نظرها، و با وجود تذکر مکرر و ذکر دلایل، کار خویش می کنند و راه خویش می روند!

سخنی با پدیدآورندگان

در حوزه ادبیات کهن، یکی از شگفتی‌های مکرر، برخورد با آثار ضعیف و پُر ایراد در حوزه بازنویسی و بازآفرینی است که گاهی حتی توسط مولفان یا مترجمان بزرگ و نام‌آشنا خلق می‌شوند. فراموش نشود که برای آفرینش اثری بر اساس آثار دیگر، اصول و قواعد و معیارهایی شناخته شده، پذیرفته شده و علمی و بایدها و نبایدهایی به مراتب جدی‌تر از حوزه تألیف وجود دارد که نیازمند آگاهی، تمرین و مطالعه جدی است؛ معیارهایی که امروزه از سوی مجامع دانشگاهی نیز بر سر آنها اتفاق نظر وجود دارد. در نظر داشته باشیم که عرصه بازنویسی و بازآفرینی به منزله ساخت و ساز در ملک دیگری است که گاه این «دیگری» یک ملت و هویت فرهنگی آن است و شامل آثاری ارجمند چون شاهنامه، کلیله و دمنه، مثنوی، گلستان و بوستان و ... یا ادبیات عامه و قصه‌ها و افسانه‌ها و سایر انواع در این حوزه می‌شود.

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

پایان

شورای کتاب کودک ایران
The Children's Book Council of Iran

مهر ۱۴۰۰